

Terepi és kulturális programok az Ipoly Erdő Zrt. térségében

Nagymaros, a Dunakanyar és a Déli-Börzsöny

Házigazda: Nagymarosi Erdészet

Programvezetők: Gáncs Viktor erdészetvezető, Borka Róbert erdészetvezető-helyettes

A Duna vízgyűjtőjében az elmúlt napokban lehullott csapadéktól megáradt, de már visszahúzódó folyó, és a túlparton a büszke visegrádi Fellegvár verőfényes látképe fogadta az e programra jelentkezőket. Kittenberger Kálmán a „Ki a vadász” című állandó kiállítása méltó emléket mutat be a nagy vadászról.

A nagy vadász után a nagy erdőszre, Nemky Ernőre emlékeztünk a nagymarosi temetőben. Köveskúti György méltatta növénytanprofesszorunk munkásságát, fűszerezve személyes emlékeivel. A sírnál jelen volt leánya, Klára is. Innen a szépen felújított Rózsakunyhóhoz vezetett az utunk, ami kedvenc pi-

henőhelye volt Kittenbergernek is. Majd rövid erdei séta után megtekintettük a 7/B, 8/B erdőrészteket, ahol 20,5 hektáron száraló üzemmódban újítják fel az erdőt.

Az adott, a témához képest szűkös időkereten belül élénk szakmai eszmecsere alakult ki a Pro silva- mozgalomról, a vadkerítésekről, valamint Jabláczy Sándornak az '50-es években kiadott, a témával kapcsolatos disszertációjáról. Akik az egyes hozzászólások közben figyelmesebben nézték az aljnövényzetet és a kefe sűrű újulatot, egy-két zsenge ízletes vargányát is találtak. És mielőtt a fel-tárá úton megjelent kutyásokon felháborodtunk volna, kiderült, hogy a szervezők figyelmessége a szarvasgombagyűjtőket is bemutatóra hívta.

Összességében jó volt hallgatni a pi-ac- és erdőcentrikus véleményeket. A

Tóviki vendégházban ebéddel ért véget a program.

József főherceg emléktúra Erdő és emberek Kemence környékén

Házigazda: Kemencei Erdészet

Programvezetők: Pesek Géza kerületvezető erdész, Hoffmann András erdész-tervezető, Lengyel László közönségkapcsolati vezető

Már kora reggel nagy volt a sürgés-forgás a Kemencei Erdészet felújított épülete körül. Ugyanis nem kisebb vállalkoztak, mint hogy két szerteágazó programmal, kiállítással, kisvasutazással, megemlékezésekkel, és természetesen egy jó ebéddel kedveskedve mutassák be a Börzsönyi erdő- és vadgazdálkodás szépségeit. A jó időt a vendégek hozták, így öröm volt végigjárni a Strázsahegyi tanösvényt vagy a József főherceg emléktúrát a helyi erdészek, erdőmérnökök vezetésével.

Ahogy előző napon a szlovák kollegák lepődtek meg a látványos szervezésen, és a nagyszámú résztvevőn, ezen a napon a vendéglátók ámulhattak el azon a rendkívül aktív érdeklődésen, ami végig jellemezte a túrákat. Pedig azon túl, hogy az egyes megállóhelyeken megismerkedhettek például a természetkímélő erdő-, vad- és rétgazdálkodással, mellette ízelítőt kaptak az oly tagolt, mély bevágásokkal tarkított központi Börzsöny kaptatóiról is. Megérte, hiszen nem mindennap állhatunk a főherceg emlékművénel, amiről maga így ír Fenséges vadászat című könyvében:

„Első ízben 1909-ben vendégeskedtem Királybázán, mely alkalommal sikerült egy gyenge tízes bikát elejtenem. Ez volt az ezredik fővadam. A bérlő egy, a vadászban elhelyezett márványtáblán örököltette meg az eseményt és azon a helyen, ahol a bikát lelőttem, kőpiramist építtetett ennek emlékére.”

A jelenlevők koszorút helyeztek el az említett kőpiramisnál. Nemcsak a Börzsöny erdeinek látványa, de vezetőnk, Pesek Géza kerületvezető erdész tapasztalata, elhivatottsága is mindenkiben mély nyomokat hagyott.

A tanösvény bejárása során szlovák erdészkollégáink hazaintegettek a Stráz-

sahegyről, hiszen a Szitnyával összeláthatunk innen. A pazar időben felhőbe sem burkolózhatott Selmec legmagasabb csúcsa. Persze a környékbeli történetek a Nyúzó-völgyi cigányokról, vagy a kemencei fakitermelő brigádokról is tetszést arattak a látogatóknál. A túra során az egyes stációknál szinte kérdésözönre kellett válaszolni, s kalandoztunk a természetközeli erdőfelújítástól a gombaszedésen át egészen az utak karbantartásáig, hiszen közös a múltunk, és összefonódik a jelenünk is.

Mire a kemencei múzeumvasút Viliti állomásához leértünk, már mindenki áhítozott a jól megérdemelt hűtött italra, illetve a kemencében sült kemencei pogácsára. A hosszú, különleges kocsiából álló vonat, – ilyen hosszú személyszállító szerelvényt még soha sem sikerült összeállítani! – mint egy vasútmodell, tele emberekkel, méltóságteljesen gördült ki az állomásról. Hála a Kisvasutak Baráti Köre Egyesület lelkes munkatársainak, a Kemence-patak völgyébe érve meggyőződhattunk arról az állhatatos munkáról, amit ennek a keskeny nyomtávú vasútnak a megőrzéséért tettek. Minden remény megvan a folytatásra is, hiszen uniós forrásból nyert pályázatot a kisvasutak fejlesztésére az Ipoly Erdő Zrt.

Az erdészetre visszaérve, az erdő és ember együttéléséről láthattunk, hallhattunk az erre az alkalomra készült kiállítás segítségével Nagy László humánökológus, erdészettörténeti kutatótól – akinek rengeteg munkája van a levéltárazástól a

családi kapcsolatfelvételekig – és Hoffmann András erdész-tervezetőtől, aki kezdetől tevékenyen részt vett a kiállítás létrejöttében. Hiába, nincs jövőnk a múltunk ismerete nélkül, és ebben az erdészettörténeti kiállításban lépten-nyomon ez köszönt vissza. Hiszen hogyan is érthetnénk a bükkös mai képét, ha nem tudunk a régmúlt erdészek munkájáról, a tulajdonviszonyok és a gazdálkodás változásairól, nem becsülnénk Gállfy, Vaszary, Bukri vagy Riedl erdőmérnökök munkáját. Ezért is volt öröm látni a családok leszármazottait, akik első hívásra eljöttek erre az ünnepi főhajásra. Hoffmann András elmondta, hogy mennyi munka van a gyönyörű erdészeti épület és a Domszky Pál erdészház felújítása mögött, hogy ki volt ez a lengyel származású magyar, aki az erdei iskola névadója lett. Az iskolát ezután – mint hajdan az egyházi erdőbirtok idején (esztergomi primácia) – katolikus papok áldották meg.

A sokszínű programok résztvevői a baráti ebédet a festői erdei környezetben megbűvó Királyházán költötték el. A mosolygó arcok tanúsága szerint meglegezővel.

Külön megtiszteltetést jelentett a résztvevők és a szervezők számára a selmeci programokon már megismert szlovákiai erdészkollégák, szakmai vezetők részvétele, akik – mintegy negyven fővel – a kemencei programon is velünk tartottak.

Kisvasúttal a Börzsöny szívébe

Házigazda: Királyréti Erdészet

Programvezető: Barton Zsolt erdészet-vezető-helyettes

Közreműködők: Kondor István igazgató, Raszler József osztályvezető (MGSZH Erd. Ig.), Dr. Standovár Tibor egyetemi docens (ELTE) – Ruff János erdészetvezető

Százhusz résztvevő kelt útra a buszokkal Homoki-Nagy István, Dévai Levente és Locskai Milán kerületvezető erdészek vezetésével a ragyogó napsütésben. Kismarostól a XIX. század második felében épített kisvasúttal utaztak a vendégek a Páphegy megállóig.

Egy évszázaddal ezelőtt a Börzsöny hegységben közel 200 km hosszúságú, keskeny nyomközű erdei kisvasúthálózat létesült, hogy az erdő fatermékeinek és a bányászott kőnek a szállítását gyorsabbá, gazdaságosabbá tegye. Ma az erdei vasút szerepe a Börzsönyben a környezeti nevelés és az egyre növekvő kirándulóforgalom szolgálata. Jelenleg évi nyolcvanezer utas veszi igénybe a kisvasutat. Sikeres a „Gördülő tanösvény”, mint egynapos erdei iskola-program – erre a célra tanteremként átalakított kisvasúti kocsit készült.

A terepi rendezvény helyszíne a Királyréti Erdészet Tóviki vendégháza és a kör-

nyező gyertyános-tölgyes erdő volt. A vendégházhoz érkező program rövid megemlékezéssel folytatódott, az egykori Tóviki erdőőri lakást építtető dr. Násfay Zoltánról, a Gazdák Biztosító Szövetkezetének Erdőgazdasága igazgatójáról és Erdész Mihály kerületvezető erdészről, akit szolgálati teljesítése közben ért vadászbaleset a közelben. Az elődök és a régmúlt idők emlékét a hozzátartozók, Násfai Zoltán fia és Erdész Mihály unokája, Erdész Zoltán képviselő úr segítettek felidézni.

A diófa árművékában elfogyasztott tízórás és frissítő után indult a szakmai program.

A Királyréti Erdészet – az 1999 óta mintaterületeken kezdett kísérletek után – 2007-től teljes területén, üzemterv alapján szálaló, illetve átalakító üzemű erdőgazdálkodást folytat. Célja a folyamatos erdőborítás kialakítása.

A bemutatott szálaló kísérleti terület küldetése, hogy az itt végzett beavatkozások hatását, következményeit hosszú távon, tudományos igényességgel megfigyeljék. A Szokolya 53 I erdőrészlet jelenleg 88 éves, sarj és mag eredetű vegyes állomány, kitűnő termőhelyen. A beavatkozások nyomán követése érdekében az erdőrészlet fáit megszámozták, részletes állapotfelmérést végeztek, és elkészült a faállomány digitális ponttérképe is. Az erdőrészlet szálaló üzeműbe került, benne az Ipoly Erdő Zrt. az ELTE Növényrendszertan és Ökológia Tanszékével együttműködve végez kutatásokat.

A bemutató során a házigazdák öt megállóhelyen mutatták be a szálaló gazdálkodásra való átállás különböző vonatkozásait. Ruff János erdészetvezető a Királyréti Erdészet gazdálkodásáról, Raszler József, az MGSZH Váci Erdőtervezési Iroda vezetője a királyréti szálaló-átalakító üzemterv elkészítéséről, dr. Standovár Tibor, az ELTE Ökológiai Tanszékének docense a királyréti szálaló kísérleti erdőben folyó kutatásokról, Kondor István, az MGSZH Egri Igazgatóságának igazgatója a szálaló és átalakító üzemű felügyeleti vonatkozásairól, Barton Zsolt erdészetvezető-helyettes az átállás természeti és gazdasági környezetéről tartottak rövid, poszterekkel szemléltetett előadást.

Vörösfenyves bükkösök a Börzsönyben

Házigazda: Diósjenői Erdészet
Programvezető: Zanati László erdészet-
vezető, ifj. Bán László egyetemi hallgató
Közreműködő: Géringér Péter tájegy-
ségvezető (DINP)

A mázsaházi találkozóra Balassagyarmatról előbb megérkező vendégek Závostetőn megállva, Diósjenő és a Nógrádi-medence panorámájában gyönyörködve hallhattak érdekességeket a tájegységről. A közeli Mázsaházhoz érve, a Dunakanyarból érkezők is csatlakoztak hozzánk. A Magas-Börzsönybe szervezett „traktoros” program elindulása után mi is megkezdtük a túránkat az Őzberekbe, melyet megelőzött egy erdészet- és gazdálkodástörténeti áttekintés a diósjenői erdőkről. Utunk során az egykori kisvasúthoz és a Kemence-völgyi út építéséhez kapcsolódó emlékeket is felidéztek. Az egész túra – a selmeci kirándulásokhoz hasonlóan – a múltidézés, az elődök tiszteletének szellemében telt.

Mázsaháztól alig pár száz méterrel feljebb, a bombatölcséreknel ismét rö-

vid megállót tartottunk, ahol a háborús sebhely érdekes történetének ismertetése után a közreműködő partner, DINP Ig. képviselőjében Géringér Péter szolt pár szót a Kemence-patak értékeiről. Kiemelte, hogy az erdőgazdálkodás és a természetvédelem sok helyen tapasztalható szembenállása nem törvényszerű – ezt a helyi szakemberek jó együttműködése kiválóan példázza.

Harmadik megállónknál, a Magashegyi rakodó után a természetes bolygatások gazdálkodásra gyakorolt hatását szemléltettük és beszéltek ki. Az Őzbereki forrásnál a hegység keletkezése, geológiája és ezzel összefüggésben a források kerültek megemlíítésre, illetve a természetvédelem képviselője elmondta Őzberek egyik legérdekesebb régészeti kutatását, az üveghuta-feltárásokat.

A következő megállót – logikailag a harmadik stációhoz kapcsolódva – az Erdészet átalakító és szálláló üzemmódban kezelt erdőtümbjének, illetve az itt elindult, előremutató szakmai munká-

nak szenteltük. A csapatnak már jól jött a frissítőállomás a Verebes kaszálón.

Rendezve sorainkat tértünk be a pihenőhelyhez közeli, Őzbereki vörösfenyvesbe, a túra fő helyszínére. Terítékre vettük a vörösfenyővel kapcsolatos valamennyi tudnivalót, érdekességet és ennek kapcsán került sor dr. Tusó László munkásságának és életművének felidézésére. A róla elnevezett emlékhely kapcsán megemlékeztünk Sándor Géza erdőmérnökről, majd a tom-pakaréjú juharnál Kuzma Gyula ny. kir. főerdőtanácsos, egykori uradalmi erdőgazdálkodó munkásságát méltattuk.

Túránk utolsó állomásán, a Báránybércen varázslatos kilátással búcsúztunk a Börzsönytől. Rövid gyaloglás és buszozás után értünk Királyházára, az ebéd és a baráti együttlét színhelyére.

Túra a Magas-Börzsönybe

Házigazda: Diósjenői Erdészet
Programvezető: Havaj Kornél erdészet-
vezető-helyettes

Közreműködők: Teszáry Károly nyu-
galmazott tájegységvezető (DINP)
Bezeczky Árpád őrkerület vezető (DINP)
Marton Zoltán kerületvezető erdész

A Mázsaháztól pótkocsis traktorral megközelített Kis-pogányi-kaszálótól indult a túra, miközben a házigazdák széles körű tájékoztatást adtak a tájról és a terület erdészettörténetéről. Az erdőrezervátum mintegy százhektáros magterülete háborítatlan, a háromszáz hektáros védőzónában és annak környezetében az erdőgazdálkodás száraló és átalakító üzemmódban folyik. A Pogányvár panorámája pazar, északi lejtőjéről tiszta időben Selmechánya környéke is látható.

A közelben vulkáni működés nyomai, lávafolyamokkal találkozhatunk. Az erdőállományok szerkezete változatos, és számos, a Tátrában is honos védett növény található itt – magyarázta Bezeczky Árpád, a közreműködő Duna-Ipoly Nemzeti Park munkatársa. A terület 1938-ban, egy erdőmérnök kolléga javaslatára lett tájvédelmi körzetté.

A Nagypogányi-kaszálónál Marton Zoltán kerületvezető erdész adott ízelítőt az erdő- és

vadgazdálkodás helyi viszonyaiból. Elmondta, hogy a feltáratlan térségből meglehetősen nehéz a faanyag és a lőtt vad elszállítása. A háborítatlan területen észlelték a hiúz jelenlétét is. Történeti visszatekintésében szólt a faszénégetés egykor jelentős gazdasági szerepéről, az erdőbe hetekre kitelepülő fakitermelők sajátos életviteléről.

Teszáry Károlytól, a terület korábbi tájegységvezetőjétől hallottuk, hogy ezen a tájon a természetvédők nem tekintik ellenségnek a vörösfenyőt. Diósjenő ma már – Osváth János és Tuskó László szakmai eredményei nyomán – a vörösfenyveseiről is híres. Az erdőgazdálkodás múltbeli vonatkozásait, kiemelkedő szerepét méltatva megidézte Bajcsy Endre – a Börzsönyi erdei vasutak egykori vezetője – történeti értékek feljegyzéseit.

A túra nyomvonalát adó Rózsás-patak völgyében működött hosszú ideig a Partos Antal és Pankotay professzor által tervezett drótkötélpálya. Ugyancsak ezen a területen haladt a görpályás er-

dei vasút is, amelynek nyomvonala jól látható, s a műtárgyak, támfalak, hidak is azonosíthatók.

A tanulmányi kirándulás a Királyházi vadászháznál kitűnő vendéglátással végződött.

A ház egykor is fogadott illusztris vendégeket, erről az egyik szoba emléktáblája tanúskodik: „Emlékeül annak, hogy Mátyás király kedvenc vadászberkében Királyházán tartózkodott és ejtette el megjelölt helyén, Ő cs. és kir. Ferenc József főherceg úr 1909. szept. 24-én, Libits Adolf udvari tanácsos Ő méltósága által meghíva, Egyezredik szarvasbikáját.

A kitüntető vendéglátás örömét megörökíté bernecei Szokoloy Alajos vadászathérlő.”

Írók és erdészek nyomában a Palócföldön

Házigazda: Szécsényi Erdészet
Programvezető: Bajnai Csaba erdészet-vezető-helyettes

A 140. vándorgyűlés második napján a szervezés időszakában nem is remélt létszámú résztvevő gyülekezett a balassagyarmati szállásoknál.

A program rövid balassagyarmati városnézéssel kezdődött a Városháza falán található „Civitas Fortissima” emléktáblánál. Itt köszöntötte a résztvevőket Medvác Lajos, Balassagyarmat polgármestere, aki röviden bemutatta a „Palócföld fővárosát”. Ezután Majdán Béla helytörténész, illetve fia vezetésével ismerkedtek vendégeink a város nevezetességeivel.

A városnézés után autóbuszokra szállva, az országhatárt jelentő „hajózható” Ipoly folyón átkelve, annak mentén folytattuk kirándulásunkat Alsó-

sztergova felé. Útközben idegenvezetőink történelmi, illetve irodalmi érdekességekkel, információkkal kísérték a látóivalókat.

Alsósztergován Madách Imre szülőházánál szálltunk ki a buszokból, ahol a résztvevők koszorút helyeztek el a szülőház falán, majd Veszélovszka Dana idegenvezető kalauzolása mellett megtekintették az itt kialakított múzeumot, melyben Madách eredeti használati tárgyai is láthatók.

Rövid tűzörai és frissítők elfogyasztása után Szklabonyára indult a csapat. Szklabonyán a Mikszáth család volt házában kialakított emlékhelyet néztük meg, ahol Mikszáth Kálmán ötéves korától élt. Mikszáth és Szklabonya kapcsolatáról, illetve Mikszáth életéről Bőhm András tartott érdekes előadást.

Utunkat Csesztve irányába folytattuk

a Madách kúriába, a mai Magyarország egyetlen Madách emlékhelyére. Az emlékhely megtekintése után a kúria parkjában egy finom közös ebéd elfogyasztásával fejeztük be kirándulásunkat.

A ki bármilyen okból nem tudott eljönni Selmecebányára, nemcsak a helyszínen szerzett, életre szóló élményről maradt le, hanem a szokásos ajándék tasakban található, Bartha–Oroszi szerkesztette könyvről is. A könyv több mint Selmecebánya sajátos monográfiája, mert a vándorgyűlés részletes programját, helyszíneit is megtaláljuk benne. Olvashatunk a hajdan volt selmeci közgyűlésekről, a kevésbé ismert Wagner Károly-emlékműről, a város történetéről, és természetesen a diákhatmányokról. Bepillantathatunk 100 év „kerítésén” keresztül a kisblyei tanulmányi erdőbe, s e nagy melegben a tárnák mélyén hűsölhetünk egyet. Szitnya, Vihnye, Szklabonyafürdő is bemutatkozik.

De mielőtt végképp búnak adnák a fejüket, akik mindezt nem láthatták, a könyvet megrendelhetik az Ipoly Erdő Zrt.-nél.

